

Deelnemers aan 'Coachen naar bevlogenheid'.

'Goed besluit dominee, dat coachingstraject!'

Als predikanten mogen kiezen, geven ze de voorkeur aan begeleiding op maat. Dat wees een onderzoek van het Mobiliteitsbureau van de Protestantse Kerk in 2010 uit. Daarom ontwikkelde de Stichting Ruimzicht samen met de Protestantse Kerk het project 'coachen naar bevlogenheid'. Vijfenvertig predikanten en zes coaches namen deel aan een proeftraject. Hieronder volgt een indruk van hun ervaringen.

De focus in het coachingstraject lag op het ontwikkelen van leiderschap. De theologische faculteit van de Vrije Universiteit, Universiteit Nyenrode, ArboNed en adviesbureau Berenschot leverden hun expertise bij de definitieve opzet van de coaching. Nu het traject achter de rug is, trekken deelnemers hun eerste conclusies over de resultaten en de rol van predikant en gemeente.

Voor welke vragen is de coaching benut?

De krimp van plaatselijke gemeenten vraagt veel energie. Op de inzet, geloofsmotivatie en elan van een gemeentepredikant wordt permanent een beroep gedaan. Dat levert extra spanningen op in gevallen waarin de krimp leidt tot gemeentelijke herindelingen waarbij doelen, taken en structuren niet helder zijn. Ondertussen probeer je als predikant de eigentijdse vragen van mensen

te verstaan en daar theologisch op te reflecteren. Of zoals iemand het verwoordde: 'Hoe geef ik het vuur door in deze gemeente en stad, ook met het oog op de toekomstige generatie? Welke mogelijkheden heb ik om daar bronnen voor aan te boren? Hoe ga ik om met verschillende belangen in gemeente en kerkenraad?'

Het gevoel alleen te staan in het werk is er ook. Er wordt een kloof gevoeld tussen de theologisch geschoolde professional en kerkenraads- en gemeenteleden, die vrijwilliger zijn. Hoe kan ik trouw blijven aan mezelf én de aansluiting behouden met kerkenraad en gemeente? Afnemende kennis in de kerkenraad en gemeente van de kerkelijke organisatie en kerkorde compliceert soms de samenwerking. Er zijn predikanten die in hun toewijding merken dat ze over hun grenzen gaan.

Vooraf bij parttimers vraagt dit veel aandacht ('Hoe reduceer ik 60% overwerk?'). Voor enkelen was de combinatie privé-omstandigheden en werk een verzwakende factor.

Herkenbare vragen, samen te vatten als: hoe ben ik als predikant *hermeneut*, die een brug slaat tussen bronnen van het geloof en een sterk veranderende samenleving?

Hoe heeft de coaching geholpen?

De concrete aanpak, in zeven gesprekken met elk een eigen focus en huiswerkopdrachten, bleek toepasbaar in de dagelijkse praktijk van gemeentepredikanten. Voorafgaand aan het coachtraject had iedere deelnemer een vragenlijst ingevuld over welbevinden, stress, functioneren en persoonlijk leiderschap. Het eerste gesprek ging over de interpretatie hiervan en de formulering van persoonlijke coach-

doelen door de predikant. Het versterken van autonomie, benutten van bronnen, vergroten van steun, en het ontwikkelen van competenties kwam afzonderlijk aan bod in de zes daaropvolgende gesprekken. Een praktische benadering, die voor de meesten goed werkte. Twee van de vijfenveertig predikanten hebben het coachtraject halverwege beëindigd, omdat het hen onvoldoende verder hielp. De predikanten waardeerden de coaching gemiddeld met een 8,5.

In het tweede gesprek, zo vertelt een coach, gaf een predikant aan nu al meer te hebben durven uitproberen in de praktijk, want hij voelde zich geruggenstevend door de coaching. Dat uitproberen betref een vorm van 'staan voor eigen initiatief' en bespreekbaar maken van een meningsverschil met een medeambtsdrager. 'Coaching heeft mij geholpen mij anders te verbinden met een "lastige" collega, zodat de werksituatie opener en vruchtbaarder is geworden.'

Sommige predikanten zijn hun agenda digitaal gaan beheren, waardoor direct zichtbaar wordt hoeveel tijd een bepaalde activiteit kost en hoeveel ruimte er overblijft om nieuwe taken toe te voegen. Drie citaten illustreren de ervaringen:

- 'De coaching heeft me tools in handen gegeven waardoor ik beter mijn werk kan doen. De werkdruk is nog steeds hoog maar ik kan daar nu beter en met minder stress mee omgaan. Ook heeft het me geholpen nieuwe uitdagingen en kansen in mijn werk te ontdekken en te gaan verkennen.'
- 'Coaching heeft mij geconfronteerd met mijzelf. Door het traject heen heb ik ontdekt dat de meeste oorzaken van onbalans in mijn dagelijkse werk en emotionele uitputting niet liggen in de omstandigheden of bij anderen, maar in het verzuimen de regie te nemen over mijn leven en werk.'
- 'Coaching heeft mij geholpen om mijzelf en persoonlijke omstandigheden (gezin) serieus te nemen en te accepteren dat ik niet alles maximaal goed kan. En om te komen tot een nieuwe manier van werken vanuit innerlijke balans en een nieuwe visie, aanpak en prioriteiten.'

Wat heeft het coachingstraject concreet opgeleverd?

Over de resultaten zijn de deelnemers positief. Een predikant gaf aan dat hij weer plezier in zijn werk heeft: 'Ik kan weer zeggen, dat predikant een mooi vak is en voldoening geeft.' Andere opmerkingen:

- 'Ik ervaar een gezonde balans tussen werk en privé en tussen werk en vrije tijd. Aan een gezond evenwicht in enerzijds het staan in het ambt (geroepen zijn) en anderzijds het persoonlijke geloofsleven (christen zijn).'
- 'Coaching heeft mij geholpen meer zicht te krijgen op hoe ik in de loop van

de tijd mezelf ben gaan opstellen in de wat complexe bestuurlijke situatie hier en de rol die predikanten daarin krijgen of beter gezegd niet krijgen. "Je stopt jezelf in een doosje" werd me voorgehouden. Eerst verbaasde me deze opmerking, maar hij bleek wel to the point. In de taal van gelijkenissen zou je ook kunnen spreken van je talenten begraven om maar gedoe te voorkomen. Daardoor ontstaat wel ander gedoe: in jezelf. Er ontstaat onvrede over je rol, over het gebrek aan rol, over het niet jezelf kunnen zijn en je talenten in te kunnen zetten.'

Waarom kan de gemeente merken dat predikant gecoacht is?

Een deelnemer vertelde: 'Gisteren hadden we moderamen. Ik voelde de ruimte en de veiligheid om te vertellen dat ik na alle gedoe rondom de buitengewone visitatie had besloten een herstart te maken onder leiding van een coach. Ik gaf aan dat ik daardoor met plezier mijn werk doe. Men luisterde aandachtig en de voorzitter zei dat hem dit veel deed en bedankte me. De anderen knikten instemmend.'

Een andere predikant liet weten sinds de coaching eerder en anders aan de voorbereiding van zijn preek te beginnen. 'Meer vanuit de behoefte van gemeenteleden, meer vanuit het hart, minder vanuit het hoofd.'

'Ik heb een beter zicht gekregen op wat ik wil en kan en waar mijn valkuilen, ergernis en ongeduld liggen', vertelde een van de deelnemers. 'Ook heb ik meer de regie over mijn werkzaamheden. Daarnaast ook zeker meer vertrouwen in mijn eigen visie en kunnen. Sinds enige tijd krijg ik ook op verschillende manieren

positieve feedback op mijn werk en mijn "bevlogenheid". Dat is natuurlijk heel leuk om te zien en te horen.'

Wat zou je collega's en kerkenraden over coaching adviseren?

Veel deelnemers raden aan om tijdig aan de bel te trekken. 'Wacht niet te lang als predikant om concreet hulp te zoeken als je werk je zwaar valt, als je merkt dat je motivatie terug loopt of wanneer je gebukt gaat onder negativisme of kritiek. Denk niet te snel dat het je blijkbaar aan geloof en overtuiging ontbreekt. Gun jezelf tijd en ruimte met een coach te zoeken waarmee je geholpen zou zijn!'

En wat de kerkenraden betreft: zij kunnen hun predikanten stimuleren om coaching te zoeken. Dat hoeft geen ellenlang of duur traject te zijn. Een predikant: 'Zeven gesprekken bleken hier voldoende te zijn. Een positieve stimulans werkt meer uit dan klagen en bekritisieren. Wees zuinig op het menselijk kapitaal.'

Komt er een vervolg?

Een gedetailleerder onderzoek naar de effectiviteit van deze begeleiding is via vragenlijsten uitgezet. In het komende voorjaar weten we of deze coaching aantoonbaar effect heeft gehad. We zullen daarover spreken met de Protestantse Kerk en andere betrokken partijen. Bij positief resultaat zal dit coachtraject toegevoegd worden aan het programma met activiteiten voor Permanente Educatie.

Anne Weiland

projectleider namens Stichting Ruimzicht,
e-mail: aweiland@ruimzicht.nl

'Je kunt weer over de problemen heen kijken'.